

Een goede aanzet tot intercultureel literatuuronderwijs

1 januari 1996

Auteur: Wam de Moor

Volume: 06

Nummer: ?

Pagina's: 79-82

Documenten

- [tsjip_jrg06_054.pdf](#)

wam de moor een goede aanzet tot intercultureel literatuuronderwijs als ik mensen vertel me te hebben geholpen aan de opbouw van een literaire uitgeverij in west afrika kijken ze me vaak aan met een mengeling van verbazing en wantrouwen in hun ogen alsof ik trots teruggekeerd zou zijn van de aanleg het is waar wat jankes van de werk enige jaren geleden op schreef in het bulletin wij associëren afrika niet met een literaire schatkist waarvan de flonkerende inhoud er om schreeuwt terstond en ter plekke uitgegeven te worden of uitgedragen in literatuuronderwijs om daar eens wat aan te doen en de lezer te informeren over wat er allemaal te lezen zou zijn wijde de redactie van bulletin het mei juni nummer 1991 aan literatuur en derde wereld nu is dat thema lang niet hetzelfde als de thema tiek die centraal staat in een recent product van de voormalige werkgroep in intercultureel literatuuronderwijs van de spl maar het zou niet juist zijn dit interessante voorwerk te verzwijgen vooral omdat met het bulletin aummei erbij de docent nog meer profijt zal hebben van de negen bijdragen die in het boek een kijk op de wereld informeren over intercultureel leeronderwijs ik weet uit eigen ervaring hoe ongelooflijk moeilijk het is om in ons land mensen te vinden die buiten de sociaal culturele en economische problemen om iets hebben te vertellen over de eigen literatuur van de culturele minderheden in 1992 stelden studenten en ik het boekje een zoen van europa literatuur van klasse samen aan de informatie en oordelen die wij deskundigen lie ten geven over de verschillende vormen van wereldliteratuur bv de klassieken de bijbel de russische en de scandinavische literatuur wilden wij per se een rubriek met belangrijke titels uit de nu als allochtone literatuur aan te duiden wereldliteratuur agnes post die deze rubriek samenstelde heeft de grootste moeite gehad om uiteindelijk twee deskundigen te vinden die ons goede adviezen konden geven een van hen jankes van de werk heb ik al genoemd de andere was lourina de voorged en beiden behoren nu ook tot het team auteurs dat koos hawinkels bijeen heeft weten te brengen twee clusters literatuur in een didactisch kader de eerste schrijft inderdaad over de afrikaanse literatuur de tweede over le zen in marokko en marokkaanse

literatuur in ons land yvonne mekaoui jansen vult het kader van de voorgedrukte met een historische benadering van de mahreb literatuur waarover zij eerder in dit tijdschrift inhoudelijk heeft geschreven met bijdragen van alli sonmez over de turkse literatuur en een verslag van onderzoek naar het leesgedrag van turkse italiaanse en marokkaanse migrantenkinderen in vlaanderen van rita ghesquiere wordt zo een flinke brok informatie gegeven over die allochtone groepen die in nederland en vlaanderen een heel belangrijk cluster vormen een tweede cluster is dat van de literatuur uit onze voormalige koloniën en ten dele nog onze overzeese gebiedsdelen suriname de nederlandse antillen 79 de mooreen goede aanzet tot intercultureel literatuuronderwijs en aruba over suriname schrijft de kenner bij uitstek van de surinaamse literatuur michiel van kempfen over de antilliaanse literatuur wim rutgers deze twee clusters worden geplaatst in het kader van de didactiek waarvoor de redacteur zelf en herman obdeijn zich verantwoordelijk stellen een rijke bibliografie minstens zo belangrijk als deze artikelen waarover ik hierna nog wat meer zal zeggen en dat is zeker ook de overtuiging van de auteurs is de prachtige bibliografie die in meer dan 80 bladzijden met een auteursregister op de kort besproken boeken heel veel zinnige informatie geeft niemand kan zeggen dat hij over wat voor thema en uit welk betrokken land of cultuur ook niks kan vinden per titel is naast de vanzelfsprekende gegevens over auteur titel jaar en plaats van uitgave aangegeven de moeilijkheidsgraad voor minder ervaren tot zeer ervaren lezers in de beschrijving keert zorgvuldig terug om wat voor soort hoofdpersonen het gaat en van welke leeftijd die zijn zodat ook de aanwijzing zinnig genoemd mag worden dat een boek soms ook geschikt is voor een jongere of oudere lezer dan van de vermoede leeftijd let wel even op en verwacht niet dat alle titels die genoemd worden direct naar allochtone literatuur verwijzen het gaat hier immers om intercultureel leesonderwijs en dat betekent dat ook boeken van nederlandse blanke schrijvers als bernlef onder ijsbergen of elsschot het dwaallicht om voor de kenner vertrouwde redenen kort worden beschreven en wel vanwege hun in intercultureel aspect de bibliografie samengesteld door gonne knoppen yvonne mekaoui jansen elly nannings iwan schultz en lourina de voorgedrukte is verdeeld in rubrieken bv oorspronkelijk nederlandse vlaamse en in het nederlands vertaalde literatuur inderdaad bernlef elsschot van kooten maar ook astrid roemer en marion bloem migrantenliteratuur bv halil gur frans lopulalan en weer astrid roemer passantenliteratuur bv oeroeg van hella haasse werk van lieve joris of nawal el saadawi en achter mekka van betsy udink literatuur uit de herkomstlanden met afdelingen zoals in een zoen van europa en in de moderne vreemde talen met om u een idee te geven naast onbekende ook wereldberoemde titels als a passage to india la vie devant soi en hiroshima mon amour wel iets vergeten een omissie vind ik dat het bzzlletin nummer in geen enkele bibliografie er zijn er nogal wat naast de secundaire bibliografie achterin kan men ook het nodige vinden onder de bijdragen wordt genoemd daarin bepleitte bijvoorbeeld hans neervoort onder de titel de luiken open buiten schijnt te zonn dat literatuur uit de derde wereld op school aan de orde zou komen en dat is een ideaal dat voor koo s hawinkel sen de zijne n uitgangspunt was lijkt me neervoort wijst erop dat de literatuur uit de derde wereld in het midden van de jaren 80 in de belangstelling

kwam onder meer door de nobelprijzen voor wole soyinka 1986 en naguib mahfoez 1988 80 de moor een goede aanzet tot intercultureel literatuuronderwijs novib het wereldvenster en de knipscheer gaven het werk uit maar het onderwijs reageerde nauwelijks neervoort deed vooral een beroep op de docenten engels en frans hun argumenten kende hij wel er is al zoveel engels c q frans talige literatuur waarvoor ik nauwelijks tijd kan vinden en nu ook nog die engelstalige afrikanen erbij en dan zo goed is hun engels c q frans niet bij nederland s was het niet veel beter en neervoort verwijst natuurlijk naar de actie van anbeek bekkering en goedegebuure in verband met de leeslijst ook in het literatuuronderwijs wordt niet verder gekeken dan de voordeur op het nachtslot en de gesloten luiken telkens dezelfde boeken uit dezelfde uittreksels boeken neervoort slaat een beetje te veel alle kanten tegelijk uit maar zijn boodschap is duidelijk goud dat venster van je vak open en haal eens wat nieuws binnen te meer omdat daar uitstekende argumenten voor zijn te bedenken het bzzletin nummer geeft mee r dan genoeg informatie via interviews met schrijvers en uitgevers en analyses van werken de verbinding met het onderwijs wat aan het nummer ontbrak was nu juist de systematische verbinding met het onderwijs en daarin voldoet nu een kijk op de wereld hawinkels geeft in zijn inleiding aan wat hij onder intercultureel literatuuronderwijs bedoelt verstaat hij beschrijft de verschillende opvattingen van intercultureel onderwijs anti racistisch en emancipatorisch gericht op overdracht van kennis gericht op de ontmoeting of sociale vorming die als ik ze zou lees allemaal wel wat met elkaar te maken hebben en hawinkels komt tot een zinnige definitie die zodanig is dat of je nu wel of niet gekleurde medeleerlingen in de klas hebt aandacht voor de cultuur van jezelf en de anderen die onze samenleving vormen normaal zou moeten zijn later in het boek gaat hawinkels in op het hoe van het ilo en daarbij tref mij wel zijn uitspraak dat ilo echt een vorm is van wavenonderwijs en datje daarom als leraar niet zo u moeten goed vinden dat iemand vertaald literair werk op de lijst zet maar het zou moeten verplichten voor een schets van de didactiek zelf zoekt hawinkels zijn heil in de historische benadering zoals die in dcn cahier 18 alweer tien jaar geleden verschenen is bepleit door de historici langenhack en paulussen daarbij gaat het erom leerlingen twee vormen bewustwording bij te brengen standplaatsgebondenheid en historisch besef voor het ilo vertaald betekent deze standplaatsgebondenheid dat leerlingen zich ervan bewust worden hoe hun eigen situatie de vorming van hun ideeën over aspecten van andere culturen beïnvloedt dat lijkt mij dus niet al te vreemd voor leerlingen die door tekstervaringsmethoden en reflectiviteitsonwikkeling geleerd hebben dat de referentiekaders van henzelf en anderen altijd verschillend zijn langer gaat hawinkels in op het begrip historisch besef en de manier waarop je dat kunt bijbrengen het stuk lijkt me in zijn bijeenbrengen van de ideeën van anderen en daarop reflecteren een goede discussie stuk want mij dunkt dat er wat meer te verzinnen moet zijn om ilo tot een succes te maken dan de suggesties die we hier bij elkaar vinden overigen s 81 de moor een goede aanzet tot intercultureel literatuuronderwijs wil ik daarmee hawinkels noch obdeijen te kort doen het ilo is in zijn begin fase en het denkwerk is tot nu toe door wel heel weinigen gedaan nuttig is dan natuurlijk zo'n onderzoek als beschreven door

rita ghesquiere naar het leesgedrag van migrantenkinderen waarvan we bijvoorbeeld iets leren over hun leesvoorkeur die is behoudender verankerd in een geloof dat autochtone kinderen niet meer bezitten ze willen ook meer weten zijn gretiger naar kennis zou dat ook voor migrantenkinderen in nederland gelden is bij ons met onze minder principiële samenleving dan de vlaamse toch altijd nog is die secularisatie al niet veel verder gevorderd de stukken binnen het geschapen kader zijn wisselend van aandacht voor of wel het culturele systeem in een land zoals in het stuk over de turkse literatuur ofwel de literatuur zelf zoals in dat van michiel van kempen van de werk schrijft boeien over de afrikaanse literatuur alles bijeen een nuttig boek dat eenvoudig in elke lerarenkamer moet staan daar kan het zijn te hoge prijs vind ik wel waard zijn als er wat mee gedaan wordt tenminste koos hawinkels red een kijk op de wereld intercultureel leesonderwijs nbl c uitgeverij davidsfonds infodok de n haag leuven 1995 isbn 90 5483 090 5 f 49 50 82